ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛДАРЫ
Орталық Азия ғылымы мен білімі: цифрлық трансформация және тұрақты даму
2026 жылғы 18 желтоқсан · онлайн, Zoom · CASJ-2026
1-СЕКЦИЯ. ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ ЖӘНЕ БІЛІМ БЕРУ

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.24528895

ӘОЖ 378.147:811.111:656

КӨЛІК КОЛЛЕДЖІ СТУДЕНТТЕРІНЕ КӘСІБИ АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ӘДІСТЕРІ

А.В. Қасымова
ALT көлік колледжі, Астана қ., Қазақстан

Қасымова Ақмарал Валиханқызы — Ағылшын тілі пәнінің оқытушысы, ALT көлік колледжі, Астана қ., Қазақстан.

© А.В. Қасымова, 2026

Аңдатпа: Мақалада техникалық және кәсіптік білім беру жүйесінде болашақ көлік мамандарына кәсіби ағылшын тілін оқытудың маңызы қарастырылады. Зерттеудің мақсаты – көлік колледжі студенттерінің кәсіби коммуникативтік құзыреттілігін дамытуға бағытталған тиімді оқыту әдістерін сипаттау. Материалдарды талдау, әдістемелік салыстыру және оқу тапсырларын құрастыру тәсілдері негізге алынды. Коммуникативтік, жобалық және саралап оқыту әдістерін цифрлық ресурстармен ұштастыру студенттердің кәсіби сөздік қорын меңгеруіне және мамандыққа қатысты жағдаяттарда ағылшын тілін қолдануына жағдай жасайтыны көрсетілді.

Түйін сөздер: кәсіби ағылшын тілі, көлік мамандығы, колледж, коммуникативтік құзыреттілік, жобалық оқыту, цифрлық технологиялар, кәсіби білім беру.

Кіріспе

Қазіргі жаһандану жағдайында ағылшын тілі халықаралық қарым-қатынастың, ғылым мен техниканың, экономикалық және кәсіби ынтымақтастықтың маңызды құралдарының біріне айналды. Көлік және логистика саласы халықаралық жүк тасымалы, жолаушылар қатынасы, логистикалық жүйелер және заманауи технологиялармен тығыз байланысты. Сондықтан болашақ көлік мамандары кәсіби терминдерді түсініп қана қоймай, техникалық ақпаратты оқуға, қызметтік нұсқаулықтарды түсінуге және шетелдік әріптестермен қарапайым кәсіби коммуникация жүргізуге дайын болуы қажет.

Техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдарында ағылшын тілін оқытудың мақсаты жалпы тілдік білімді қалыптастырумен шектелмейді. Ол студенттің болашақ мамандығына қажетті кәсіби коммуникативтік құзыреттілігін дамытуға бағытталуы тиіс [1]. Осы тұрғыдан алғанда, оқу мазмұнын көлік саласының нақты тақырыптарымен байланыстыру және тілді тәжірибелік жағдаяттарда қолдануға мүмкіндік беру өзекті [2].

Зерттеудің мақсаты мен міндеттері

Зерттеудің мақсаты – көлік колледжі студенттеріне кәсіби ағылшын тілін оқытудың тиімді әдістерін айқындау және оларды оқу үдерісінде қолдану жолдарын ұсыну.

Зерттеу міндеттері:

– студенттердің көлік саласына қатысты кәсіби сөздік қорын дамыту;
– ағылшын тілінде сөйлеу және тыңдау дағдыларын жетілдіру;
– мамандыққа бағытталған тапсырмаларды оқу үдерісіне енгізу;
– цифрлық технологиялар мен жасанды интеллект мүмкіндіктерін орынды пайдалану;
– студенттердің пәнге қызығушылығы мен оқу мотивациясын арттыру.

Материалдар мен әдістер

Мақалада кәсіби бағытталған ағылшын тілін оқытуға қатысты ғылыми-әдістемелік еңбектерге шолу жасау, оқыту тәсілдерін салыстыру және көлік мамандықтарына бейімделген оқу тапсырмаларын құрастыру әдістері қолданылды [2; 3]. Талдау нысаны ретінде көлік колледжі студенттеріне қажетті кәсіби тақырыптар, тілдік дағдылар және сабақта пайдалануға болатын цифрлық құралдар алынды. Ұсыныстар оқу үдерісінде қолдануға болатын әдістемелік үлгілер ретінде беріліп отыр; мақалада эксперименттік өлшеу немесе сандық нәтижелер туралы деректер келтірілмейді.

Кәсіби ағылшын тілінің мазмұнын іріктеу кезінде студенттердің болашақ қызметімен байланысты тақырыптарға басымдық беріледі: Transport and Logistics (көлік және логистика), Railway Transport (теміржол көлігі), Road Safety (жол қауіпсіздігі), Cargo Transportation (жүк тасымалы), Traffic Management (қозғалысты басқару), Customer Service (клиенттерге қызмет көрсету). Бұл тақырыптар жалпы тілдік материалды кәсіби біліммен байланыстыруға мүмкіндік береді.

Нәтижелер және талқылау

Кәсіби ағылшын тілін оқытуда коммуникативтік әдіс маңызды орын алады. Бұл әдіс студенттерді тілдік бірліктерді жаттап қана қоймай, оларды нақты қарым-қатынас жағдайында қолдануға үйретеді. Мысалы, «At the railway station», «At the airport», «Transport safety», «Job interview» тақырыптары бойынша рөлдік ойындар ұйымдастыруға болады. Студенттер жолаушы мен қызметкер, диспетчер мен жүргізуші немесе жұмыс беруші мен үміткер рөлдерін орындап, сұрақ қою, ақпарат беру және өтінішке жауап беру дағдыларын дамытады.

Жобалық оқыту әдісі студенттердің өздігінен ақпарат іздеуіне, оны жүйелеуіне және ағылшын тілінде таныстыруына жағдай жасайды. Мәселен, «The Future of Transport» тақырыбындағы шағын жоба аясында студенттер көліктің жаңа түрлері, қауіпсіздік немесе экологиялық шешімдер туралы презентация дайындай алады. Жобаны бағалау кезінде мазмұнның нақтылығы, кәсіби сөздерді қолдануы, сөйлеу түсініктілігі және топтық жұмысқа қатысуы ескеріледі.

Саралап оқыту студенттердің тілдік деңгейіндегі айырмашылықтарды ескеруге мүмкіндік береді. Тілдік қоры бастапқы деңгейдегі студенттерге терминдерді сәйкестендіру, сурет бойынша сөздерді атау және дайын үлгімен қысқа сөйлем құрастыру ұсынылады. Ал деңгейі жоғары студенттерге кәсіби мәтінді талдау, диалогты өздігінен құрастыру, мәселені шешу жолдарын дәлелдеу сияқты күрделірек тапсырмалар беріледі. Осылайша бір тақырып аясында тапсырмалардың күрделілігі білім алушылардың мүмкіндігіне қарай реттеледі.

Цифрлық технологиялар оқу материалын бекітуге және кері байланыс ұйымдастыруға көмектеседі. Quizlet платформасын кәсіби терминдер мен олардың анықтамаларын меңгертуге, Kahoot және Wordwall құралдарын қайталау мен білімді жедел тексеруге, LearningApps платформасын сәйкестендіру тапсырмаларына пайдалануға болады. Бұл ресурстарды сабақ мақсатына сай таңдап, цифрлық белсенділікті нақты тілдік нәтижемен байланыстыру маңызды.

Жасанды интеллект құралдары кәсіби диалогтардың үлгілерін құрастыруға, мәтіндерді студенттердің тілдік деңгейіне бейімдеуге және сөйлеу жаттығуларына тақырып ұсынуға көмектесе алады. Мысалы, студенттерге теміржол вокзалында жолаушыға бағыт-бағдар беру немесе жүк жөнелту туралы ақпарат сұрау жағдаяты ұсынылады. Оқытушы жасанды интеллект ұсынған материалдың тілдік дұрыстығын, кәсіби мазмұнын және оқу мақсатына сәйкестігін тексеруі қажет. Цифрлық құралдар педагогтің орнын алмастырмайды, керісінше оның әдістемелік жұмысын толықтырады.

Практикалық жұмысты ұйымдастыру үшін төмендегі тапсырма үлгілерін қолдануға болады:

1. Professional Vocabulary. Көлік саласына қатысты ағылшын терминдерін қазақ тіліне аудару, анықтамасымен сәйкестендіру және әр терминді сөйлем ішінде қолдану.

2. Role Play. «At the railway station» тақырыбында жолаушы мен қызметкер арасындағы диалог құрастыру. Диалогта билет, бағыт, уақыт және қауіпсіздікке қатысты сөздерді пайдалану.

3. Project Work. «The Future of Transport» тақырыбында шағын презентация дайындап, көлік саласындағы бір жаңашылдықты ағылшын тілінде таныстыру.

4. Problem-solving. Жол-көлік қауіпсіздігіне қатысты жағдаятты талдап, мәселенің ықтимал шешімдерін ағылшын тілінде ұсыну.

Аталған тапсырмаларда оқытушы бағалау өлшемдерін алдын ала түсіндіруі керек. Негізгі өлшемдер ретінде кәсіби лексиканы орынды қолдану, тапсырма мазмұнын түсіну, сөйлеудің түсініктілігі, өзара әрекеттесу және тапсырманы орындау дербестігі алынады. Мұндай тәсіл студентке тек дұрыс жауапты табуды емес, кәсіби жағдайда ағылшын тілін мақсатқа сай пайдалануды үйретеді.

Қорытынды

Қорыта айтқанда, болашақ көлік мамандарына кәсіби ағылшын тілін оқыту техникалық және кәсіптік білім берудің маңызды бағыттарының бірі болып табылады. Оқу мазмұнын көлік саласының тақырыптарымен байланыстыру студенттердің кәсіби сөздік қорын қалыптастыруға және тілдік білімін болашақ қызметімен ұштастыруға мүмкіндік береді.

Коммуникативтік және жобалық оқыту, сараланған тапсырмалар, жағдаяттық жаттығулар мен цифрлық ресурстарды мақсатты пайдалану студенттердің сөйлеу дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Жасанды интеллект құралдарын қолданғанда педагогтің бақылауы, ақпараттың дұрыстығын тексеру және оқу мақсатына сәйкестігін бағалау сақталуы қажет.

Педагогтің басты міндеті – студентке тілдік білім берумен қатар, сол білімді кәсіби қызметінде қолдана білуге үйрету. Сондықтан кәсіби ағылшын тілін оқытуда теория мен тәжірибенің байланысын күшейту, студенттердің жеке ерекшеліктерін ескеру және заманауи әдістерді жүйелі қолдану маңызды.

Әдебиеттер тізімі:

[1] Harmer, J. The Practice of English Language Teaching. – Pearson Education, 2015.

[2] Hutchinson, T., Waters, A. English for Specific Purposes: A Learning-Centred Approach. – Cambridge University Press, 1987.

[3] Richards, J. C., Rodgers, T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge University Press, 2014.

[4] Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment – Companion Volume. – Council of Europe Publishing, 2020.

[5] Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. 2007 жылғы 27 шілде.